

Gävle kommun
gavle.kommun@gavle.se

2017-12-22

Dnr 400-2016:11440

Rektor, Andersbergsskolan
ann-catrine.rehn@gavle.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av förutsättningar för
delaktighet i undervisningen vid Andersbergsskolan
i Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av "Förutsättningar för delaktighet i undervisningen". Syftet är att *granska och bedöma hur lärare skapar förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningssituationen.*

De övergripande frågeställningarna är:

1. Vad i undervisningen skapar förutsättningar för delaktighet?
2. Vad i undervisningen skapar inte förutsättningar för delaktighet?

I detta ingår att granska och bedöma på vilka sätt och i vilken utsträckning *undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön* ger eller inte ger förutsättningar för delaktighet för alla elever. Skolinspektionen utgår i den här kvalitetsgranskningen från en definition av delaktighet som omfattas av sex delaktighetsaspekter: tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, engagemang, erkännande och autonomi.¹

Granskningen genomförs i en klass i årskurs 5 vid 23 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Andersbergsskolan,² i Gävle kommun ingår i denna granskning. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionen besökte Andersbergsskolan den 7-9 november 2017. Besöket genomfördes av Stina Linder och Maud Karlström. Lektionsobservationer samt intervjuer med lärare, elever, rektor och representanter för elevhälsan har genomförts.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de viktigaste utvecklingsområdena som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.³

¹ Se bilaga 2, "Definition av delaktighet".

² Se bilaga 1, "Bakgrundsuppgifter om verksamheten".

³ För granskningens författningsstöd, se bilaga 3.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärares⁴ arbete med att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningen fungerar väl inom flertalet områden men behöver utvecklas vidare för att stärka tillgängligheten i undervisningen samt elevernas möjlighet till autonomi (se tabellen och vidare beskrivning nedan).

Tabell: Översikt av bedömda utvecklingsområde inom undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön, i förhållande till de sex delaktighetsaspekterna. I gråa fält anges de prioriterade utvecklingsområdena. Vita fält betyder att det inte bedömts vara ett prioriterat utvecklingsområde. Svarta fält betyder att de delaktighetsaspekterna inte är relevanta att bedöma i förhållande till lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön.

	Tillhörighet	Tillgänglighet	Samhandling	Erkännande	Engagemang	Autonomi
Undervisningens aktiviteter		Utvecklingsområde				Utvecklingsområde
Lärares ageranden		Utvecklingsområde				Utvecklingsområde
Omgivningsfaktorer i lärmiljön						

Undervisningens aktiviteter

Granskningen visar att lärare utformar undervisningen så att alla elever har en *tillhörighet* i klassen. Samtliga elever deltar under en gemensam introduktion och alla elever arbetar inom samma ämne. Vid vissa tillfällen delas klassen upp i två grupper efter genomgången. Vid vissa andra tillfällen går några elever iväg med speciallärare eller lärare i svenska som andraspråk. En elevcoach finns tillgänglig i klassen ett antal lektioner och stöttar elever som behöver stöd.

Det finns lärare som inte utformar undervisningens aktiviteter så att de skapar *tillgänglighet* för alla elever. Det finns exempel där lärare inte ger någon introduktion eller genomgång av de uppgifter som eleverna ska arbeta med på lektionen. Det ges inte heller tydliga instruktioner så att alla elever förstår och vet vad de ska göra. Detta får som följd att inte alla elever förstår vad de ska arbeta med och hur de ska gå tillväga. Denna lärare tydliggör inte lektionens syfte och elever hinner inte med det som är planerat för lektionen. Vad gäller undervisningen över lag är det endast ett fåtal lärare som går igenom syftet med lektionens aktivitet och berättar varför det är bra för eleverna att arbeta med momentet. Vidare framkommer att skolan inte har tillräcklig tillgång till alternativa hjälpmedel. I de allra flesta ämnen utformar lärare i hög grad

⁴ Med lärare avses i beslutet de lärare som har deltagit i Skolinspektionens intervjuer och vars lektioner har varit föremål för Skolinspektionens observationer.

undervisningen så att alla elever vet vad de ska göra under lektionen. Skoldagarna inleds med en tydlig introduktion där lärarna går igenom dagens lektioner och aktiviteter med stöd av ett skriftligt schema med bildstöd. Lektioner inleds med att lärare, muntligt och skriftligt, tydliggör vad eleverna ska arbeta med. Vid sidan av tavlan tydliggörs exempelvis elevernas läxor och om något speciellt händer under veckan.

Lärare utformar undervisningen så att eleverna får *samhandla* med sina klasskamrater i par- eller gruppövningar, även om detta sker i relativt liten utsträckning. Vid de tillfällena där lärare utformar aktiviteter där elever ska samarbeta ser lärare till att elever kan delta i uppgiften och att eleverna kan bidra till uppgiftens genomförande, förutom vid ett observerat tillfälle. Lärare utformar till största del undervisningens aktiviteter så att elever ges *erkännande*.

Lärare utformar i viss utsträckning undervisningen för att främja elevers *engagemang*. Lärare varierar undervisningen med olika moment och de flesta elever deltar i diskussioner. De flesta elever arbetar med lektionens aktivitet, dock inte alla elever och inte på alla lektioner.

Lärare utformar inte undervisningens aktiviteter så att de i tillräcklig utsträckning främjar elevers *autonomi*. Lärare har på förhand bestämt vad eleverna ska arbeta med under lektionen och eleverna har endast ett litet inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. De flesta lärare använder sig av såväl muntliga som skriftliga instruktioner och tydliggör så att elever självständigt kan gå vidare från en uppgift till en annan.

Lärares ageranden

Granskningen visar att det finns lärare som inte ger elever ett aktivt lärarstöd i tillräcklig omfattning för att skapa *tillgänglighet* i undervisningen. Det finns exempel där lärare inte ger tillräckligt stöd till elever så att de kan förstå lektionens syfte och innehåll och därmed veta vad de ska arbeta med. Läraren försäkrar sig inte om att samtliga elever förstår och ser heller inte till att alla elever kommer igång med uppgiften. Vid dessa tillfällen genomför inte läraren anpassningar när elever behöver det eller uppmärksammar elever som tappar fokus på uppgiften. Vad gäller undervisningen över lag erbjuder och visar inte lärare elever alternativa hjälpmedel. I de allra flesta ämnen ger lärare ett aktivt lärarstöd genom att försäkra sig att alla elever förstår vad de ska arbeta med genom att exempelvis rita och visa på tavlan. Lärare ger till största delen ett individuellt stöd till de elever som antingen har svårt att komma igång eller som tappar koncentrationen efter ett tag, även om det inte alltid sker.

Lärare ger eleverna *erkännande* genom sitt aktiva lärarstöd. De flesta lärare, men inte alla, tar ansvar för att fördela ordet mellan elever. De flesta lärare bekräftar eleverna på ett positivt sätt och uppmuntrar dem att föra sin talan. Det finns dock något exempel där lärare inte i tillräcklig utsträckning hänsyn till alla elevers olika förutsättningar och ser till att samtliga elever ges möjlighet att använda det gemensamma talutrymmet.

Lärare arbetar inte i sitt aktiva lärarstöd med att i tillräcklig hög grad ge elever möjlighet att utöva sin *autonomi*. Även om lärare i enstaka fall arbetar med olika metoder för att ta reda på elevers åsikter om undervisningen, efterfrågar inte lärare detta i tillräcklig utsträckning. Lärare frågar eleverna om svar på kunskapsfrågor, men de efterfrågar inte på vilket sätt eleverna vill arbeta för att själva kunna utveckla sitt lärande. Lärare ger inte elever det stöd de behöver för att bli medvetna om och få en förståelse för den egna lärprocessen.

Omgivningsfaktorer i lärmiljön

Granskningen visar att den fysiska miljön till största del är utformad så att den skapar *tillgänglighet*. Lärare har organiserat klassrummet så att samtliga elever kan ta del av lärares genomgångar. Lärarna har även organiserat klassrummet för att främja elevers koncentration. Detta genom att lärarna exempelvis placerar elevarbeten bakom eleverna och har undervisningsnära information framför eleverna.

Lärare har till stor del utformat klassrummet så att elever kan utöva sin *autonomi*. Elever har möjlighet att på egen hand hämta material, framförallt det material som lärare har med sig till klassrummet. Det uppstår däremot hinder när elever ska hämta material i sin egen låda, som finns belägen i elevgemensamma hurtsar. På grund av lådornas placering måste elever vänta på varandra och det uppstår bland annat väntetider och irritation elever emellan.

Lärare arbetar för att ge elever *erkännande* genom att arbeta för att det råder ett tryggt klassrumsklimat. Lärare uppmärksammar om elever inte visar respekt och acceptans mot sina klasskamrater.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden avseende undervisningsaktiviteter och lärares ageranden. Huvudmannen behöver se till att:

- Lärare klargör både vad eleverna ska arbeta med samt undervisningens syfte och mål och ger elever det stöd de behöver.

Skolinspektionen bedömer att inte alla lärare ger elever tillräckliga förutsättningar för *tillgänglighet* genom att klargöra lektionens syfte och ge elever det stöd de behöver. Observationer visar exempel där lärare inte ger tydliga instruktioner för lektionens aktivitet. Flertalet elever arbetar inte med uppgiften under lektionen och de flesta elever slutför inte arbetet som var planerat. Observationerna visar också i något fall exempel på att lärare inte anpassar sin undervisning efter elevernas behov och inte ger eleverna det stöd de behöver. Av intervju med en av lärarna framkommer att läraren försöker gå runt till elever för att ge ytterligare instruktioner, då det alltid finns elever som inte förstår vad de ska göra. Elever uppger i intervju att lärare gör olika och att det både finns lärare som kan förklara så bra att de vet precis vad de ska göra men att det finns någon lärare som inte förklarar så att eleverna vet vad de ska göra. Enligt eleverna är det framförallt i ett ämne som eleverna inte vet hur eller varför de ska arbeta med lektionens aktivitet. Representanter från elevhälsan uppger i intervju att de har uppmärksammat att elever uppgett att de har svårt att ta till sig undervisningen av en av de undervisande lärarna och att de nyligen har tagit upp det i elevhälsogrupper. Av intervju med elever framgår att övriga lärare nästan alltid ger stöd till de elever som inte förstått vad de ska arbeta med under lektioner. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte i tillräcklig utsträckning utformar undervisningen eller arbetar aktivt med att stödja elevers möjlighet till tillgänglighet. På så sätt behöver lärarens arbete med att skapa tillgänglighet för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

- Lärare ger elever tillgång till alternativa lärvägar och hjälpmedel och visar hur dessa ska användas.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte i tillräcklig utsträckning skapar *tillgänglighet* för elever som har behov av kompensatoriska hjälpmedel och alternativa lärvägar i undervisningen. Observationer visar att kompensatoriska hjälpmedel och alternativa lärvägar inte används på de observerade lektionerna. Vidare visar observationer att lärare inte ser till att elever använder sig av kompensatoriska hjälpmedel. Av intervjuer med lärare, elevhälsa och rektor framkommer att skolan har haft tekniska problem med kompensatoriska hjälpmedel. Elevhälsan uppger i intervju att det finns brister i utrustningen avseende kompensatoriska hjälpmedel, exempelvis för de elever som behöver stöd genom att använda talsyntes eller lyssna till uppläst material. Av intervju med elevhälsan framkommer vidare att en elev inte använder sin dator och att elevhälsan och lärarna inte lyckats få eleven att förstå vinsten av att använda

den. Enligt elevhälsan finns det brister i den tekniska utrustningen, till exempel för de elever som behöver talsyntes eller uppläst material. Lärare uppger att det finns talsyntes på skolan men att de inte lärt sig använda tekniken än. Av rektorn framkommer ytterligare att skolan har behov av att öka tillgången av kompensatoriska hjälpmedel och att lärare har behov av teknisk support för att kunna använda sig av dem. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte ger eleverna tillgång till alternativa lärverktyg och kompensatoriska hjälpmedel och ger eleverna stöd i hur dessa ska användas. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa tillgänglighet för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

- Lärare aktivt arbetar för att ge elever ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer samt göra elever medvetna om den egna lärprocessen.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte i tillräcklig utsträckning ger elever förutsättningar att utöva sin *autonomi*. Observationer visar att lärare inte låter eleverna kontinuerligt ha inflytande över sin lärandesituation genom att exempelvis lyssna till elevernas önskemål kring olika valmöjligheter i undervisningen. Observationer visar vidare att lärare sällan ger eleverna möjlighet att uttrycka sina åsikter om undervisningen. Vidare visar observationerna att de flesta lärare inte formulerar frågor eller aktiviteter över hur elevernas lärande kan utvecklas. Av intervjuer med lärare framkommer att det till största del är lärare som bestämmer vad eleverna ska arbeta med. Elever uppger i intervju att de inte får vara med och bestämma om undervisningens innehåll och att det finns lärare som aldrig frågar eleverna hur de vill arbeta eller hur de lär sig bäst. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte ger elever ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer samt inte gör eleverna medvetna om den egna lärprocessen. På så sätt behöver lärares arbete med att främja elevers autonomi för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 10 augusti 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Huvudmannen ska vid uppföljningen även redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten. Vidare ska huvudmannen redovisa hur rektorn och huvudmannen följer upp de vidtagna åtgärderna samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt.

Redogörelsen skickas via E-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:11440) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar



Elisabeth Ahlgren
Enhetschef/Beslutsfattare



Stina Linder
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/>

Bilageförteckning

- | | |
|----------|------------------------------------|
| Bilaga 1 | Bakgrundsuppgifter om verksamheten |
| Bilaga 2 | Definition av delaktighet |
| Bilaga 3 | Granskningens författningsstöd |

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Andersbergsskolan är en F-6-skola med cirka 360 elever. Skolan är belägen i Andersberg i Gävle, med Gävle kommun som huvudman. Innevarande läsår finns det två förskoleklasser, tre klasser i årskurs 1, fyra klasser i årskurs 2, två klasser i årskurs 3, tre klasser i årskurs 4 och två klasser i årskurs 5 och 6. Skolan är organiserad i arbetslag, ett arbetslag för årskurserna F-3 och ett för årskurserna 4-6. Skolan leds av en rektor samt två biträdande rektorer, en för årskurs F-2 och en för årskurs 3-6. På skolan finns ett elevhälsoteam som leds av biträdande rektor och består av specialpedagog, speciallärare, tal- och språkpedagog, skolsköterska och kurator.

Av nationell statistik för läsåret 2015/16 framgår att elever i årskurs 3 på Andersbergsskolan som når kravnivåerna på de olika delproven i nationella prov i svenska och matematik varierar mellan 52,6 och 100 procent. Lägsta resultatet ligger i svenska som andraspråk och delprovet läsa faktatext. Det högsta resultatet ligger i svenska och delprovet muntlig uppgift. Statistiken visar att eleverna i årskurs 6 resultat på nationella provet i engelska ligger på genomsnittliga betygspoängen 11,7 som kan jämföras med rikets genomsnittliga resultat på 14,9. På ämnesprovet i matematik uppnår eleverna en genomsnittlig betygspoäng på 7,8 jämfört med rikets 12,8. I svenska når eleverna en genomsnittlig betygspoäng på 13,3 att jämföras med rikets 13,2, samt i svenska som andraspråk ett resultat på 7,1 jämfört med rikets genomsnittliga betygspoäng på 8,3.

Bilaga 2: Definition av delaktighet

Skolinspektionen använder en definition av delaktighet som har utvecklats av främst professor Ulf Janson vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet. Denna definition är också den som används och har vidareutvecklats av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Enligt denna definition består delaktighet av sex identifierbara aspekter: *tillhörighet*, *tillgänglighet*, *samhandling*, *erkännande*, *engagemang* och *autonomi*.⁵

Aspekten *tillhörighet* innebär att eleven formellt tillhör skolan, klassen eller gruppen. Det betyder att eleven, genom att vara inskriven i en skola och placerad i en klass, har rätt att delta i den aktivitet som ska genomföras och ingå i det sammanhang som råder. Detsamma gäller om läraren tilldelat eleven en gruppstillhörighet för ett särskilt moment i en undervisningssituation.

Aspekten *tillgänglighet* består av tre olika delar. *Fysisk tillgänglighet* som innebär att miljön är anpassad och därmed tillgänglig för alla elever. Det handlar exempelvis om att elever kan ta sig till och använda platser och miljöer, men också att undervisningsobjekt är tillgängliga för alla. Vidare består aspekten *tillgänglighet* av *tillgängligt meningsskapande* det vill säga skolans ansvar för att se till att alla elever förstår sammanhangets mening och innebörd. Slutligen innebär *kommunikativ tillgänglighet* att alla elever ges möjlighet att förstå både talat språk och annan icke-verbal kommunikation.

Aspekten *samhandling* innebär att eleven ges möjlighet att vara med i utförandet av en gemensam aktivitet. Det handlar om gemenskap och interaktion elever emellan, exempelvis under idrotten eller vid grupparbeten. Det behöver dock inte betyda att alla elever gör samma sak inom en aktivitet, utan att alla elever bidrar till aktivitetens genomförande.

Aspekten *erkännande* är en delaktighetsaspekt som handlar om andras uppfattningar och acceptans och innebär exempelvis att elever uppfattas tillföra något till gruppen eller sammanhanget. Det betyder således att elever accepteras som de är av de andra eleverna, men också av lärare och av annan personal, och att elevers medverkan i en aktivitet inte ifrågasätts av andra.

Aspekten *engagemang* är en egenupplevd aspekt av delaktighet. Engagemang kan inte avkrävas elever och enbart indirekt skapas av andra. Det handlar om huruvida elever upplever sig engagerade och motiverade i en undervisningssituation. Något som kan vara beroende av de förutsättningar som andra delaktighetsaspekter ger, exempelvis utifrån den grad av tillgänglighet som råder eller i form av andras erkännande.

⁵ Se exempelvis Szönyi, K. och Söderqvist Dunkers, T. (2015). *Där man söker får man svar. Delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. FoU skriftserie nr 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Aspekten *autonomi* handlar om att elever har inflytande över den egna situationen, d.v.s. att elever har möjlighet att bestämma över det egna handlandet, vad som ska göras, hur det ska göras, och tillsammans med vilka, dock inom de ramar som skolans regler ger. I detta ingår även inflytande och reflektioner över det egna lärandet.

Bilaga 3: Granskningens författningsstöd

1 kap. 3 § skollagen (SFS 2010:800)

I denna lag avses med undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap. 8 § skollagen, andra stycket

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap. 10 § skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a § skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 10 § skollagen

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

4 kap. 9 § skollagen

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 kap. 2 § skolförordningen (SFS 2011:185)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen - För kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. I detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Förskolan och skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

Prop. 2009/10:165, s. 229

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Prop. 2009/10:165 s. 276

Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Prop. 2009/10:165, s. 367

Elever är olika och har olika behov. De har alla rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Därför måste skolan möta eleverna på olika sätt. Skolgången ska således anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Denna anpassning får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta. Det är också av stort värde mot bakgrund av grundskolans fostrande uppgift att elever med olika bakgrund och skilda förutsättningar kan mötas i skolan.

Lgr 11⁶, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmännisklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller

⁶ Förordningen (SKOLFS:2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderades genom SKOLFS 2017:11 och ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Bilagan till förordningen får tillämpas på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2018. Skolinspektionen tillämpar den gamla lydelsen i denna kvalitetsgranskning, d.v.s. lydelsen före ändringen genom SKOLFS 2017:11.

annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass och enskilt.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin förmåga.

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever.

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan och
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn har ansvar för att

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.